

Tridentský koncil

Tridentský koncil je 19. ekumenickým koncilem uznaným katolickou církví. Svolal jej papež Pavel III. roku 1545 a zasedal v italském Trentu (lat. *Tridentum*). Účastnilo se jej asi 255 biskupů, kteří řešili otázku protestantství a katolické reformace. Plodem koncilu je celkem 16 dogmatických dekretů, které se věnují mnoha aspektům katolictví.

Koncil probíhal ve třech oddělených zasedáních mezi 13. prosincem 1545 a 4. prosincem 1563 za předsednictví tří papežů – Pavla III., Julia III. a Pia IV. Jasně vymezil katolickou nauku o spáse a ospravedlnění, svátostech a biblickém kánonu proti reformaci. Zasadil se o sjednocení liturgie v římskokatolické církvi a omezil rozdílné místní praxe; tím byla fixována podoba tzv. *tridentské mše*, která přetrvala v užívání římskokatolické církve až do obnovy

Cíle koncilu byly dva:

1. Reagovat na vznik protestantství a definovat nauku katolické církve v diskutovaných otázkách. Císař Karel V. se zasazoval, aby protestanti měli na koncilu svůj hlas, i přestože byl sám katolíkem. Oproti papeži se také snažil o znovusjednocení víry v německých zemích, protože to nejlépe odpovídalo jeho potřebám centralizace moci. Během 2. zasedání koncilu v letech 1551 - 1552 byli protestanti dvakrát pozváni a koncil vydal záruky pro bezpečnost reformátorských vyslanců. Bylo jim nabídnuto právo diskutovat, avšak upřeno hlasování. Philipp Melanchthon a Johann Brenz spolu s dalšími německými lutherány vyrazili na cestu na koncil, a to spolu se svými vyznáními (Melanchthon se svým ironickým vyznáním známým jako *Confessio Saxonica*). Avšak upření práva hlasovat a průběžný úspěch vojenské kampaně proti císaři Karlu V. je přimělo ukončit protestantskou spolupráci s koncillem.
2. Připravit reformu církevní disciplíny a správy. Tento cíl byl důvodem svolání i předešlého, 5. lateránského koncilu, kterému předsedali Julius II. a Lev X., a jedním z důvodů úspěchu reformace. Koncil zasedal v 25 zasedáních, avšak celá polovina z nich byla věnována slavnostním vyhlášením. Hlavní část práce byla vykonána ve výborech a kongregacích, jejichž práci koordinoval papežský legát. Koncil učinil přítrž zneužívání církevní moci a zavedl disciplinární reformu, která zahrnovala i odpustky, stav řádů, vzdělání kléru, rezidence biskupů a zákaz soubojů.

Doktrinální rozhodnutí koncilu jsou rozdělena do dekretů, které obsahují pozitivní vyjádření dogmat katolické církve a kratší kánony, které zavrhnou (anathematizují) protestantský pohled na sporné otázky. Tato vyjádření jsou velmi strohá a přesná. Protestantské pozice však často dokumenty zachycují ve vyhrocené podobě a někdy jsou směřovány s jinými herezemi, které zavrhnou i protestanti.

Kánony a dekry

Po znovustrvení Nicejsko-konstantinopolského vyznání víry (3. zasedání) byl schválen dekret (4. zasedání) stvrzující, že deuterokanonické knihy jsou na stejné úrovni jako ostatní knihy biblického kánonu (proti Lutherovu zúžení biblického kánonu). Tentýž dekret staví do vztahu k Písmu tradici jako měřítko víry. Latinská Vulgata je označena za autoritativní text pro použití v teologii.

Ospravedlnění (6. zasedání) podle koncilu je nabídnuto na základě víry a dobrých skutků proti luteránské nauce „sola fide“ a popisuje víru jako postoj, který v průběhu života člověka postupně roste. Je odmítnuta také teze, že člověk je pod vlivem milosti zcela pasivní a nečinný.

Největší péči věnuje koncil svátostem. Koncil stvrzuje svátostnou povahu sedmi svátostí a označuje eucharistii za účast na skutečné Kristově oběti, kdy je chleba a víno proměněno v tělo a krev Krista (13. a 22. zasedání). Koncil užívá pojmu transsubstanciace, avšak pouze v kontextu aristoteléské hylemorfické teorie a nemá dogmatickou závaznost. Dekret stanovuje, že Kristus je „vere, realiter, substantialiter“ (opravdu, skutečně, podstatně) přítomen v konsekrovaných způsobách. Kristova oběť může být při mši vztažena na živé i zemřelé a její zpřítomňování se děje na základě Ježíšova příkazu apoštolům „To čiňte na mou památku,“ čímž ustanovil zároveň svátost kněžství. Koncil potvrdil praxi přijímání pod jednou způsobou (21. zasedání), ačkoli s určitými regionálními výjimkami, a předal v této otázce poslední slovo papeži.

Svěcení (23. zasedání) podle koncilu a učení církve vtiskuje nezrušitelné znamení (*character*) do duše. Kněžství Nového zákona nahrazuje kněžství starozákonné. Souhlas Božího lidu není nezbytný k platnosti svátostí.

V dekretu o manželství (24. zasedání) se potvrzuje hodnota celibátního způsobu života, zavrhuje se konkubinát. Platnost manželství je církevně-právně vázána na výměnu souhlasu před knězem a dvěma svědky. V případě rozvodu není nevinné straně dovoleno sezdat se za života manžela znovu, i když se ten dopustil cizoložství.

Koncil se zabývá i dalšími konkrétními praxemi v církvi, naukou o očištění, svatých, uctívání ostatků, o odpustcích. Koncil dává za úkol zvláště zřízené komisi připravit seznam zakázaných knih (*Index Librorum Prohibitorum*), avšak tato komise index svěřuje do správy papeži. Papeži je postoupena i příprava katechismu a nové vydání breviáře a misálu.

Ustanovení koncilu schválil 26. ledna 1564 papež Pius IV. bulou, která zavazuje všechny členy katolické církve uposlechnout rozhodnutí koncilu.

Přehled koncilních dokumentů

Předmět	Zasedání	Datum	Kánonů	Dekretů
Písmo svaté	4.	8. dubna 1546	--	1
Prvotní hřích	5.	7. června 1546	5	4
Ospravedlnění	6.	13. ledna 1547	33	16
Svátosti obecně	7.	3. března 1547	13	1
Křest	7.	3. března 1547	14	--

Biřmování	7.	3. března 1547	3	--
Eucharistie	13.	11. října 1551	11	8
Svátost pokání	14.	15. listopadu 1551	15	15
Pomazání nemocných	14.	4. listopadu 1551	4	3
Eucharistie	21.	16. června 1562	4	3
Eucharistie	22.	9. září 1562	9	4
Kněžské svěcení	23.	15. července 1563	8	3
Manželství	24.	11. listopadu 1563	12	1
Očistec	25.	4. prosince 1563	--	1
Úcta ke svatým, ostatkům, obrazům	25.	4. prosince 1563	--	3
Odpustky	25.	4. prosince 1563	--	1

Tridentské vyznání víry ze dne 13. listopadu 1564:

Já X. Y. věřím a vyznávám v pevné víře vše a každé zvlášť, co je obsaženo ve vyznání víry, kterého užívá svatá římská církev. (Následuje Credo).

Bezvýhradně přijímám a vyznávám apoštolské a církevní tradice a ostatní obyčeje a ustanovení církve. Stejně tak uznávám Písmo svaté ve smyslu, který zastávala a zastává Svatá matka církve. Jí jedině přísluší soud o pravém smyslu svatých knih a jejich výklad. Nikdy je nebudu chápat a vysvětlovat jinak než podle jednohlasého pojetí církevních otců.

Zároveň vyznávám, že v pravém a vlastním smyslu existuje sedm svátostí, které ustanovil náš pán Ježíš Kristus...a to: křest, biřmování, eucharistie, pokání, poslední pomazání, kněžské svěcení, manželství...

Všechno a každé zvlášť bez výjimky uznávám, co stanovilo a vyhlásilo svaté církevní shromáždění v Tridentu o dědičném hříchu a ospravedlnění.

Dále se vyznávám, že Bohu se při mši přináší opravdová, vlastní a smiřující oběť za živoucí i mrtvé, že ve svátosti oltářní je opravdu, skutečně a podstatou přítomno tělo a krev Páně zároveň s duší a božstvím našeho pána Ježíše Krista...

Pevně trvám na tom, že existuje očistec a že duším, které se tam zdržují, se přímluvami věřících dostává podpory.

Rovněž potvrzuji, že se mají uctívat světci a dovolávat se jich, k nim se modlit a uctívat jejich ostatky...

Rovněž uznávám, že Kristus zanechal církvi plnou moc nad odpustky a že křesťanskému lidu přinášejí tyto odpustky veliké požehnání...

Uznávám svatou katolickou a apoštolskou římskou církev za matku a učitelku všech církví; slibuji a přísahám poslušnost římskému papeži, následníku svatého Petra, apoštolskému vladaři a Kristovu místopříteli.

Tuto pravou katolickou víru, bez níž nemůže být nikdo spasen, kterou zde svobodně a dobrovolně vyznávám a na níž pevně lpím, chci neposkvrněnou a čistou třítat s pomocí Boží do posledního dechu a chci se starat o to, abych podle svých sil mezi svými poddanými nebo těmi, kteří mi z titulu mého úřadu byli svěřeni do péče, učil a hlásal Jeho slovo. To slibuji, k tomu se zavazuji a to přísahám. K tomu mi dopomáhej Bůh a svatá Boží Evangelia.“

TRIDENTSKÝ KONCIL 1545 - 1563